

Валентина Піскун

Київ (Україна)

ДОКТРИНАЛЬНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УРЯДУ УНР В ЕМІГРАЦІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА 20-Х – 30-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

Важливою особливістю тієї історичної епохи, яку досліджуємо, є те, що політичні практики переважно базувалися на теоретичних узагальненнях, здійснених вченими, в прямому розумінні, в польових умовах. Передовсім це стосується політичної географії, геополітики і геостратегії, тобто тих наук і вчених, які наперекір утрадиційним імперським територіальним конструктам, обґрунтовували місце розташування нових держав на карті світу. А також пропонували своє бачення світопорядку, яке складалося після першої світової війни.

Для порівняння охарактеризуємо теоретичні й практично диктовані часом висновки двох відомих в першій чверті ХХ ст. вчених: українця Степана Рудницького й англійця Гелфорда Маккіндера. У працях С. Рудницького, учня Михайла Грушевського, географа: «Україна з політично-географічного становища» (1916), «Україна і великодержави» (1920), «Українська справа зі становища політичної географії» (1923) обґрунтовувалось існування незалежної Української держави на карті світу. Г. Маккіндер – засновник географії як науки у Великій Британії, автор таких відомих праць як : «Географічна вісь історії» (*The Geographical Pivot Of History*), 1904 р.; «Демократичні ідеали і реальність» (*Democratic Ideals and Reality*), 1919 р. Визнавав необхідність існування буферних держав на Сході Європи, а в грудні – січні 1919 р. брав участь у переговорах з генералом А. Денікіним про визнання останнім незалежної Української держави та спільних дій проти російських більшовиків.

Політичні стратегії УНР в еміграції базувалися на попередніх наукових обґрунтуваннях та мали такий сутнісний зміст: 1. *УНР в еміграції – це законний уряд, який має безпосередній зв'язок із окупованою російськими більшовиками територією.* За твердженням Я. Рудницького: – «Еміграція 1920 р. Голови Директорії С. Петлюри з діючою армією, державним апаратом, сіткою міжнародно визнаних у світі дипломатичних представництв не могла зрівнятися з еміграцією попередньою, поскільки жодна з еміграцій попередньої епохи до і після 1920 р. не мала атрибутів української соборної держави». 2. *Важливою складовою концептуальних підходів Уряду УНР в еміграції було продовження політики орієнтації на Захід, союз з Польщею і поневоленими Росією народами.* Олександр Шульгин у праці «Без території. Ідеологія та чин Уряду УНР на чужині» (1934) писав: «Історія поставила перед українськими лідерами запитання: Захід чи Схід? – Петлюра обрав Захід і його вибір був раціональним». Важливо з плину часу підкреслити і те, що його вибір виявився перспективним для українців і майже через сто років – у ХХІ столітті. Прогностичним виявився ще один висновок двох визначних діячів УНР С. Петлюри і О. Шульгина про те, що на шляху до здобуття повної незалежності Україна неминуче зіткнеться з Москвою, як з не демократично сформованим центром і саме Україна очолить боротьбу поневолених народів. 3. *Вибір шляху розвитку – формування демократичної соборної держави зі столицею в Києві.* 4. *Пошук союзників у боротьбі за відновлення Української держави та антирадянська боротьба.*

Список основних джерел та літератури:

1. Шульгин О. Без території. Ідеологія та чин Уряду УНР на чужині. З передмовою Вячеслава Прокоповича / О. Шульгин. – Paris : Вид-во «Меч», 1934.

2. Петлюра С. Лист до Ю. Гуменюка / Симон Петлюра. Статті. – К. : Дніпро, 1993.

3. ЦДАВО Укр. – Ф. 3696. – Оп. 2. – Спр. 23. – Арк. 18. – 18 звор.

4. Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі. Листи Симона Петлюри до Андрія Ніковського. Оригінали. 1921 р. 16 березня – 28 грудня. Рукописи.